

Најчешће постављана питања

Садржај:

1. Шта су посебна дијагностичка испитивања банака (ПДИ)?.....	1
2. Шта је анализа квалитета aktive (AQR)?	2
3. Зашто је НБС спровела ПДИ?.....	2
4. Која је сврха ПДИ?.....	2
5. Које су банке учествовале у ПДИ?.....	3
6. Ко је спроводио ПДИ?	3
7. На који начин је НБС обезбедила конзистентност у раду различитих консултаната?	3
8. Какви су били резултати испитиваних банака?	4
9. Постоји ли нека банка која није испунила критеријуме ПДИ?	4
10. Колико је просечно смањење показатеља адекватности капитала банака обухваћених дијагностичким испитивањима?	4
11. Хоће ли све корекције ПДИ бити признате у билансима успеха банака?	5
12. Има ли потребе за докапитализацијом неких банака које су обухваћене испитивањима?	5
13. Намерава ли НБС да објави податке и резултате за појединачне банке?	5
14. Које кораке ће НБС предузети после ПДИ?	6
15. Како ПДИ утичу на кредитну активност обухваћених банака?.....	6
16. Да ли је ово једнократан пројекат или ће бити спроведен поново у блиској будућности?	6
17. Које би биле супервизорске мере за банке које не би прошле дијагностичке тестове?	7
18. Колики је ефекат ПДИ на укупан показатељ проблематичних кредита банкарског сектора?	7
19. Који су кључни квалитативни налази консултаната током ПДИ поступка?	7
20. Које су кључне разлике између дефиниције НПЛ-а у складу са домаћом регулативом, и концепта проблематичних изложености коришћеном у ПДИ поступку?	8

1. Шта су посебна дијагностичка испитивања банака (ПДИ)?

Посебна дијагностичка испитивања банака суштински представљају поступак анализе квалитета aktive¹ банака по узору на сличне анализе које су спроведене

¹ Видети [ECB 2014 and 2015](#), [Slovenia 2013](#), [Spain 2012](#), [Ireland 2011](#), [Greece 2011](#), [Cyprus 2012](#) и [Portugal 2012](#).

у великом броју земаља ЕУ у протеклом периоду. Сврха ових дијагностичких испитивања јесте провера стања банкарског система и отклањање сумње у погледу квалитета активе банака при чему ће се резултати ПДИ користити као основа за унапређење регулативе и супервизорске праксе.

2. Шта је анализа квалитета активе (AQR²)?

Реч је о поступку који омогућава темељну анализу квалитета појединачног пласмана са аспекта кредитног ризика. Он подразумева процену квалитета одређене врсте активе на основу репрезентативног узорка, као и оцену процеса које банка спроводи у циљу праћења и утврђивања квалитета кредитног портфолија. Поред тога, AQR такође подразумева преиспитивање правних могућности и додатно преиспитује поузданост претпоставки у вези са поступком наплате из постојећих средства обезбеђења пласмана од стране банке. Поред тога, AQR представља и прилику за масовније координирано (ре)процењивање средстава обезбеђења банака у складу са дефинисаним критеријумима и методолошким оквиром (нпр. међународно признати стандарди процене).

3. Зашто је НБС спровела ПДИ?

Република Србија је званично закључила стенд-бај аранжман са Међународним монетарним фондом (ММФ) 23. фебруара 2015. године. ММФ и Народна банка Србије (НБС) су постигли договор у вези с циљевима везаним за финансијски сектор и они се, према МЕФП-у,³ заснивају на неколико кључних одредница при чему је преиспитивање квалитета активе банака једна од главних. И поред високе укупне капитализованости и ликвидности домаћег банкарског сектора, један од главних проблема домаћег банкарског тржишта је остао висок и растући износ проблематичних кредита. Ситуација је нарочито проблематична у сектору привреде који бележи највећи износ проблематичних пласмана. Из тог разлога је захтеван бољи увид у праксу банака у погледу процене вредности средстава обезбеђења, као и у погледу процене адекватност резервисања (с посебним нагласком на конзервативну примену МСФИ⁴).

4. Која је сврха ПДИ?

Сврха овог програма јесте процена усклађености рачуноводствених политика и резервација⁵ банака са Међународним стандардима финансијског извештавања (МСФИ) и провера поступања банака по регулативи НБС у делу класификације

² Asset Quality Review

³ Меморандум о економској и финансијској политици
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr1550.pdf>

⁴ Међународни Стандарди Финансијског Извештавања

⁵ Износ обезвређења за билансне изложености у складу са МРС 39, и износ резервисања у складу са МРС 37.

активе и обрачуна резерви за процењене губитке (дефинисаних Одлуком о класификацији билансне aktive и ванбилансних ставки банке). Испитивања су омогућила НБС да превасходно провери да ли су обухваћене банке адекватно капитализоване, узимајући у обзир корекције класификације aktive и резервација/нивоа резерви за процењене губитке.

5. Које су банке учествовале у ПДИ?

ПДИ су спроведена код 14 највећих банака, које заједно обухватају 88% укупне aktive банкарског сектора Србије са стањем на дан 31. марта 2015. године. Избор банака које су биле предмет ПДИ је извршен на основу критеријума системског значаја, репрезентативности за банкарски сектор и ризика. ПДИ су спроведена код следећих банака: Banca Intesa А.Д. Београд, Комерцијална банка А.Д. Београд, Unicredit банка А.Д. Београд, Raiffeisen банка А.Д. Београд, Societe Generale банка Србија А.Д. Београд, Агроиндустријско комерцијална банка АИК банка А.Д. Београд, Eurobanka А.Д. Београд, Војвођанска банка А.Д. Београд, Банка Поштанска штедионица А.Д. Београд, Нуро Alpe-Adria банка А.Д. Београд, Sberbanka Србија А.Д. Београд, Erste Bank А.Д. Нови Сад, Alpha Bank Србија А.Д. Београд и Piraeus банка А.Д. Београд.

6. Ко је спроводио ПДИ?

ПДИ су спроводиле четири ревизорске куће (Deloitte, PriceWaterhouseCoopers, Ernst&Young и BDO) које је НБС селектовала у поступку јавног избора спроведеним током месеца априла 2015. године полазећи од *Листе спољних ревизора који могу вршити ревизију финансијских извештаја банке*⁶. Опредељујући критеријуми за одабир тзв. подобних ревизора су били у вези са професионалним капацитетима, њиховим искуством у процесу АQR-а које је спровео ЕЦБ, као и износа накнаде (трошак њиховог ангажмана) који је сносила банка. Ревизори су анализирали појединачне кредитне досијее дужника са циљем преиспитивања приступа банака у погледу идентификовања проблематичних изложености и нивоа резервисања. Како би се обезбедила нова процена вредности средстава обезбеђења за ове кредитне изложености, поред интерних проценитељских капацитета ревизорских кућа, ревизори су НБС предложили и ангажовање шест реномираних проценитељских кућа (JLL, CBRE, Colliers, Danos, NAI Atrium и Coreside).

7. На који начин је НБС обезбедила конзистентност у раду различитих консултаната?

НБС је настојала да обезбеди доследност у раду различитих консултаната спровођењем активности провере квалитета и праћења процеса њиховог рада.

⁶ http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/cirilica/55/55_3/spisak_revizora.pdf

Консултанци су оперативно спроводили дијагностике и били су одговорни за професионално и благовремено спровођење ПДИ на основу методологије и детаљнијих упутстава која су добијали од НБС током поступка. НБС је обављала активности провере квалитета рада консултаната кроз вршење независних провера веродостојности њиховог рада и праћење, анализу и тестирање одређених резултата спровођења ПДИ.

8. Какви су били резултати испитиваних банака?

Поред одређених квантитативних корекција, консултанци су идентификовали потребу за унапређењем квалитативних аспеката пословања банака. У том смислу, идентификоване су потребе за унапређењем у делу унутрашњих аката и процеса за које је установљено нпр. да нису у складу са МРС 39, или да нису у складу са добром пословном праксом. Поред тога, кориговани су и нивоу износа обезвређења код појединих узоркованих дужника, и то: корекције износа обезвређења за појединачно значајна потраживања за која су консултанци оценили да нису усклађена са МСФИ (МРС 39) или у случајевима када је износ исправке вредности од стране банке био нетачно обрачунат нпр. услед неке грешке или одступања од интерне регулативе банке. Поред тога, извршене су и одређене корекције због неусклађености са пруденцијалном регулативом НБС (нпр. одступања од одредаба Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Одлуке о адекватности капитала и сл.).

9. Постоји ли нека банка која није испунила критеријуме ПДИ?

Како би испунила критеријуме ПДИ, банка треба да има показатељ адекватности капитала већи од прописаног регулаторног минимума од 12%. Резултатима ПДИ утврђено је да ниједна банка обухваћена испитивањима није имала показатељ адекватности капитала испод 12%, чиме је још једном потврђена висока капитализованост и отпорност банкарског сектора Републике Србије.

10. Колико је просечно смањење показатеља адекватности капитала банака обухваћених дијагностичким испитивањима?

Просечно пондерисано смањење показатеља адекватности капитала банака обухваћених испитивањима услед ефекта ПДИ износи 1,76 п.п. (са 20,21% на 18,45%). Међутим, треба напоменути да се начин обрачуна показатеља адекватности капитала за ПДИ који је коришћен у поступку донекле разликује од начина обрачуна регулаторног показатеља адекватности капитала (одражава додатни конзервативизам, нпр. укључује ефекте пројекција просечних корекција у радном сегменту анализе кредитних досијеа и приликом обрачуна није узета у обзир добит банака за прва три месеца 2015. године и сл.). У том смислу, ризична актива није умањена за ефекте корекција на исправкама вредности и потребној

резерви за процењене губитке из разлога изводљивости поступка у задатим временским оквирима. Овакав приступ резултира у нешто конзервативнијем показатељу адекватности капитала у односу на регулаторни и као такав представља специфичност ових испитивања.

11. Хоће ли све корекције ПДИ бити признате у билансима успеха банака?

НБС не очекује да ће све корекције ПДИ бити признате у билансима успеха банака. ПДИ су концептуално усклађене са испитивањима Европске централне банке која су била превасходно пруденцијалног а не рачуноводственог карактера (у смислу да је ПДИ захтевао одређени ниво конзервативизма и детаљније прецизирање параметара ризика како би се осигурао свеукупни конзервативни карактер поступка, конзистентност и упоредивост између различитих банака и консултаната). Независно од наведеног, очекивање је да ће све банке које су учествовале у испитивањима приказати неке од ефеката ових корекција у својим финансијским извештајима. Из тог разлога, банке су дужне да пажљиво размотре свеукупне резултате и посвете дужну пажњу свакој од рекласификација и/или корекција исправке вредности на појединачним клијентима како би у сарадњи са својим статутарним ревизорима правилно определиле и одмериле део корекција који је неопходно признати у финансијским извештајима за 2015. годину. Додатно, НБС ће настојати да одржи конзервативно усмерење потекло из ПДИ поступка у погледу имплементације МРС 39, те ће у периоду након дијагностика објавити супервизорске смернице за примену МРС 39.

12. Има ли потребе за докапитализацијом неких банака које су обухваћене испитивањима?

Све банке након ПДИ и даље задовољавају минималне регулаторне захтеве за капиталом. Потреба за докапитализацијом искључиво услед корекција утврђених у поступку ПДИ не постоји ни код једне банке обухваћене испитивањима. Истовремено, није искључено да ће неке од ПДИ банака у периоду након дијагностика одлучити да ојачају капиталну базу услед нпр. конкурентских притисака или других разлога.

13. Намерава ли НБС да објави податке и резултате за појединачне банке?

Имајући у виду степен поверљивости резултата ових испитивања с једне стране, али исто тако и потребу за прихватљивим нивоом транспарентности финалних резултата по банкама са друге стране, НБС намерава да објави податке на нивоу појединачних банака у структурираној јединственој форми током месеца јануара 2016. године, након окончавања процедуралних активности у вези са добијањем претходних сагласности банака обухваћеним испитивањима.

14. Које кораке ће НБС предузети после ПДИ?

Непосредно након окончања ПДИ, обухваћене банке ће обавестити НБС до краја децембра 2015. године у писменој форми о њиховом сагледавању квалитативних и квантитативних налаза, као и о износу укупних корекција које намеравају да укључе у биланс успеха за 2015. годину. Поред тога, свака банка која је била предмет ових испитивања ће обавестити свог статутарног ревизора о резултатима ПДИ. У дугорочнијем контексту, резултате дијагностика, НБС намерава да употреби за дефинисање приступа решењу питања проблематичних пласмана (у делу решења релевантног из угла посматрања активности на страни банака), као и да омогући повећање транспарентности билансних позиција пословних банака са аспекта њиховог вредновања у складу са МСФИ. На тај начин НБС намерава да генерално ојача поверење у финансијску позицију домаћих банака при чему ће сва искуства из дијагностичког испитивања искористити за идентификовање потреба за даљим унапређењем регулативе и процеса супервизије. Коначно, НБС намерава да сагледа начин имплементације налаза из ПДИ у делу својих регуларних супервизорских активности током 2016. године.

15. Како ПДИ утичу на кредитну активност обухваћених банака?

Осим квантитативних налаза, консултанци су изнели и квалитативне налазе у вези са поступцима, политикама и рачуноводственим праксама (ППРП). Имајући то у виду, банке намеравају да унапреде ППРП тако да буду конзервативније и како би сагледале настале губитке што је пре могуће. Може се очекивати да банке више пажње посвете ризицима којима се излажу при одобравању кредита чиме би биле опрезније у процени кредитне способности својих клијената. Унапређењем ППРП банке би требало да настоје да умање ризике којима су изложене и пласирајући средства у пословне подухвате клијената и пројекте који су исплативи, одрживи и у складу са дефинисаном склоношћу ка прихватањем ризика банке (тзв. *risk appetite*).

16. Да ли је ово једнократан пројекат или ће бити спроведен поново у блиској будућности?

Ово је први пут да НБС спроводи овакву врсту обимне процене квалитета активе банака ангажовањем спољних учесника у том процесу. Запослени НБС су спровели слична испитивања 2009. године такође у оквирима аранжмана са ММФ-ом, с том разликом што је у поступку након иницијалних дијагностика квалитета активе био спроведен и стрес тест. НБС сматра анализу квалитета активе новим супервизорским инструментом који може бити искоришћен када се процени да су испитивања овог обима и комплексности неопходна (у зависности од околности овај приступ може бити и искоришћен у мањем обиму нпр. на мањем скупу банака или чак на деловима портфолија).

17. Које би биле супервизорске мере за банке које не би прошле дијагностичке тестове?

Приручником за ПДИ су била предвиђена два сценарија у случајевима да нека банка не задовољи критеријуме у вези са показатељем адекватности капитала у поступку ПДИ (показатељ адекватности капитала након ПДИ испод 12%). Уколико би показатељ адекватности капитала банке након ПДИ био испод 12% али НБС процени да је пословање банке одрживо, у том случају банка би била у обавези да у року од две недеље од тренутка добијања финалног извештаја о ПДИ достави НБС планове капитала. Плановима капитала банка би требало да документује начин на који ће надоместити недостајући износ капитала како би свој показатељ адекватности подигла до законског минимума. НБС би извршила процену адекватности и кредибилности планова капитала узимајући у обзир значај недостатака који су утврђени у ПДИ. У случају да НБС утврди да планови капитала нису адекватни или су тешко оствариви (тј. нереалистични по процени НБС) тада би банци изрекла одговарајућу меру у складу са постојећим Законом о банкама.

18. Колики је ефекат ПДИ на укупан показатељ проблематичних кредита банкарског сектора?

Под претпоставком да све промене класификације из „*performing*“ у „*non-performing*“ статус које су утврђене у поступку ПДИ буду евидентирани у портфолијима свих банака које су учествовале у ПДИ, НБС процењује да би утицај на укупан НПЛ ратио свих обухваћених банака био повећање за 4.7 п.п., са 22,6% на 27,3%. Оваква очекивања су такође базирана и на претпоставци статичког портфолија са стањем на дан 31.3.2015. године, не узимајући у обзир промене које су се догодиле у периоду од 31.3.2015. до данас. Важно је напоменути да је НБС искористила налазе ПДИ како би проценила сразмере потенцијалног утицаја рекласификација на ниво показатеља проблематичних пласмана у ситуацији када би се применили конзервативнији критеријуми у вези са ранијом идентификацијом проблематичних кредита. Процене ефеката ПДИ на ниво НПЛ-а ће бити могуће проценити тек након достављања регулаторних извештаја закључно са 31.12.2015. године.

19. Који су кључни квалитативни налази консултаната током ПДИ поступка?

Консултанци су идентификовали одређене квалитативне недостатке у интерним актима и процесима банака, осим квантитативних корекција које произилазе из различитих радних сегмената. Идентификација квалитативних недостатака је била пропраћена предлозима за унапређење стања, као и означена нивоом приоритета у отклањању. Већина налаза се односи на недостатке у погледу финансијске анализе корпоративних клијената и индикатора обезвређења, или проблема са индивидуалним и групним приступом утврђивању износа

обезвређења, затим одређени сет коментара се односио и на процедуралан потешкоће у имплементацији признавања прихода на обезвређене пласмане (тзв. поступак unwinding-a) и коначно истакнути су и одређени проблеми са базама података колатерала и други проблеми са ИТ инфраструктуром. Више детаља о овим недостацима дати су у Извештају о ПДИ на страни 15.

20. Које су кључне разлике између дефиниције НПЛ-а у складу са домаћом регулативом, и концепта проблематичних изложености коришћеном у ПДИ поступку?

НПЛ је показатељ усмерен на ниво појединачне партије⁷ и представља меру која обухвата појам проблематичног пласмана у ужем контексту него што је то случај са дефиницијом проблематичне изложености из ПДИ (NPE је усмерена на ниво дужника не партије). НПЛ је по обухвату усмерен само на билансне категорије (за разлику од NPE која обухвата и ванбилансне ставке), при чему у оквиру билансних категорија обухвата само кредите и потраживања по основу камата и накнада (за разлику од целе билансне активе коју NPE обухвата). Додатно, NPE концепт обухвата материјалност на нивоу дужника у смислу да уколико је најмање 20% билансне изложености⁸ на нивоу дужника означено са NPE статусом, цео дужник (односно целокупна његова изложеност) постаје проблематична. НПЛ не познаје такву врсту означавања.

⁷ Иако постоји захтев у оквиру извештавања о НПЛ-у по којем уколико, ... дужник касни мање од 90 дана али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.“.

⁸ Овај приступ је нешто другачији у односу на ЕВА ITS по којем се одређени дужник сматра проблематичним у ситуацији када је најмање 20% билансне изложености дужника са доцњом дужом од 90 дана.